

Skötselplan för naturreservatet Bjursås Prästskog

Innehållsförteckning

1 Beskrivningsdel

1.1 Uppgifter om reservatet

1.2 Historisk och nuvarande markanvändning

1.3 Områdets bevarandevärden

A. Biologiska värden

B. Geovetenskapliga värden

C. Kulturhistoriska värden

D. Friluftsliv/sociala värden

2 Plandel

2.1 Syftet med reservatet

2.2 Indelning i skötselområden

2.3 Anläggningar för friluftsliv

2.4 Uppföljning

2.5 Finansiering

2.6 Skötselkarta

1 Beskrivningsdel

1.1 Uppgifter om reservatet

Namn	Bjursås Prästskog
Län	Dalarna
Kommun	Falun
Fastigheter	Bjursås Prästgård 1:1 och 1:37
Areal	Ca 15 ha
Fastighetsägare	Svenska Kyrkan Prästlönetillgångar, Bjursås Prästgård 1:1 Falun Kommun, Bjursås Prästgård 1:37
Läge	Cirka 500m sydost om Bjursås kyrka Koordinat: X=6735318, Y=1481263
<u>Markslag</u>	Areal (ha)
Barrskog	9,2
Lövskog	3,7
Äng/bete	1,5
Myr	0,4
Bäck	0,2
Prioriterade bevarandevärden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Friluftsliv och utbildning ▪ Biologisk mångfald
Anläggningar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Parkering ▪ Tre informationsskyltar ▪ Slogbod med eldstad ▪ Två samlingsplatser med sittplats ▪ Bro över bäcken ▪ Markerade stigar och gräns
Naturvårdsförvaltare	Falun Kommun

1.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Området har under lång tid använts för jord- och skogsbruk. Den öppna marken i nordvästra delen har varit åker och betesmark. I norra delen finns flera områden med lövskog som tidigare använts för slätter och bete. Barrskogen i den övriga delen har troligen också betats till viss del och i blötare partier har man troligen slagit starr till hö. I övrigt har barrskogen använts för att producera skogliga nyttigheter av olika slag (t.ex. virke, träkol och tjära).

I dag används skogsmarken för att producera skogsprodukter (virke och bioenergi). Den öppna marken betas och slås fortfarande genom upprättade arrendekontrakt.

Ett mycket viktigt användningsområde för marken i dag är att Bjursås skolan använder den som sin skolskog. Området har ett mycket viktigt pedagogiskt värde. Det är även ett viktigt friluftsområde för Bjursås tätort som ligger strax intill.

1.3 Områdets bevarandevärden

Inom området finns en mycket stor variation av biotoper. Det finns skogsmark med barrskog och lövskog av olika typer och ålder samt ängs/betesmark, bäck och våtmark. Markens fuktighet varierar från torr till blöt med alla varianter däremellan. Näringstillgången varierar från bördig till näringsfattig mark på hållmark. Det finns söderlägen med solexponering och norrsluttningar med ständig beskuggning. Höga naturvärden är knutna till såväl lövskogar och barrskogar som rinnande vatten, bergbranter, ängs och betesmark och våtmark.

Det i dag mest värdefulla området är den centrala delen med gammal granskog. Här finns en snabbt ökande intern dynamik med ökad mängd död ved och flera fynd av ovanliga arter.

Området ligger nära Bjursås samhälle och besöks av många närboende och inte minst av skolan som har det som sin skolskog. Den används mycket i undervisningen. Det tätortsnära sociala- och pedagogiska värdet är mycket högt.

A. Biologiska värden

Området har en stor variation av markslag (se 1.1). Det i dag högsta biologiska värdet är knutet till den gamla granskogen som ligger i en nordsluttning med stabilt klimat. Här finns det gamla grova träd och död ved, både stående och liggande, i olika stadier av nedbrytning. Det ger goda förutsättningar för många olika arter. Flera ovanliga vedsvampar har hittats här. Granskogen är även värdefull för andra grupper av arter som lavar, mossor, insekter och fåglar.

I norra delen finns en ljus och öppen björkdominerad lövskog av hagmarkskaraktär som minner om det gamla beteslandskapet.

Den östra delen domineras av en gammal tallskog på mager mark med inslag av hållar. Här finns också barrblandskog med en imponerande mängd myrstackar.

Öppen mark finns i den nordöstra delen. Den har hävdats under mycket lång tid. Fortsatt hävd genom slåtter och/eller bete bevarar det gamla landskapets utseende och karaktär och dess estetiska- och biologiska värden.

Den fiskförande bäcken och dess närområde med bl.a. strutbräken är tillsammans med löv- och barrsumpskogar andra värdefulla naturtyper.

B. Geovetenskapliga värden

Området är delvis kuperat och ligger både söder och norr om Sandbäcken som rinner nere i dalgången. Det finns både syd- och nordsluttningar såväl som plan mark. Högre belägna delar har tunt jordtäckte och torrmark. Sluttningarna är fuktigare och mer näringsrika. Nere i dalgången finns blöta områden från öppen myr till björk- och gransumpskog och alkärr. Områdets stora variation gör att lokal- och mikroklimatet varierar mycket från plats till plats.

C. Kulturhistoriska värden

Området representerar på ett bra sätt det småskaliga kulturlandskap som är vanligt i trakten. Markerna är sedan lång tid uppdelade i många små fastigheter som har satt sin prägel på landskapet. Åker/betesmark är ofta uppsplittrad i små enheter beroende på både arrondering och naturliga förutsättningar.

Den öppna mark som finns i reservatet har en lång kontinuitet av brukande. Det har varit både åker och betesmark. Målsättningen är att fortsatt hålla den öppna genom slåtter och/eller bete.

Flera områden som tidigare varit hävdade som slätter- och betesmark har nu växt igen med lövskog. Man kan fortfarande se tydliga spår av hävden på flera ställen. Den hagmarkskaraktär som finns i norra delen är värdefull att behålla för sitt egenvärde och för att kunna förstå den historiska markanvändningen.

Den långa epoken av gruvbrytning i våra trakter har även satt sina spår här. I den södra delen av området finns spår från vad som tros vara en provbrytning eller bara enklare undersökning av berggrunden som gjordes för lång tid sedan.

D. Friluftsliv/sociala värden

Betydelsen av att lätt kunna komma till natur från bostaden betonas mer och mer i olika sammanhang. Det har stort värde ur folkhälsoperspektiv och bidrar till att öka frisknärvaron. Området ligger nära Bjursås samhälle och det är lätt att ta sig dit på olika sätt. Parkering och busshållplats finns nära reservatet. Som besökare möter man ett varierat landskap med öppen betesmark och skog i olika former. En promenad längs stigarna, kanske en stunds kontemplation på en berghäll eller vid ett gammalt träd kan ge en välbehövlig sinnesro och avkoppling. I dag nyttjas området för kortare promenader och för svamp- och bärplockning. Vintertid finns det möjlighet att åka skidor på det tidigare elljusspåret. Ridning är tillåten efter spåret när det inte används för skidåkning. Det finns goda möjligheter att utveckla förutsättningarna för upplevelser i fler former inom naturreservatet.

Möjligheten att kunna komma till ett naturområde med sådan variation är en mycket stor pedagogisk tillgång för skolan. Man kan på ett litet område se och uppleva det mesta som finns i naturen i våra trakter.

2 Plandel

2.1 Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara ett tätortsnära naturområde med höga sociala, biologiska och pedagogiska värden.
- genom anläggning av stigar och rastplats med information, göra det enkelt för besökare att ta del av områdets karaktärsdrag och upplevelsemöjligheter.
- på längre sikt bevara och öka områdets naturvärden och den biologiska mångfalden genom att skydda och utveckla naturen i området enligt skötselplanen.

2.2 Indelning i skötselområden

Området har indelats i skötselområden med likartade förhållanden och tillstånd. Det är öppen mark (1), tall/lövskog (2), lövskog (3), gammal barrskog (4) och yngre barrskog (5).

Förutom aktiv årlig skötsel på den öppna marken och två naturvårdsanpassade gallringar, finns det inte behov av några större skötselinsatser inom området.

För att påskynda förloppet mot en mer naturlig skogsmiljö genomförs successivt anpassade åtgärder för att skapa död ved och för att gynna de ädellövträd som finns naturligt.

Del	Beskrivning/nuläge	Bevarandemål och gynnsamt tillstånd	Skötselåtgärder
1	Öppen betesmark på tidigare åker med dungar av lövträd.	Öppen betesmark/slättermark med inslag av lövträd. Gödsel får inte användas.	-Årlig hävd genom bete och/eller slätter. -Justering avverkning/röjning av lövträd.
2	Tallskogsdunge med inslag av lövträd. Odlingsrösen.	Öppen blandskog av tall och lövträd och många grova träd. Kan med fördel betas.	-Utvecklande gallring med skonsam metod. Lövträd gynnas.
3	Lövskogsområde med björk, al och asp på tidigare hagmark och fuktiga/blöta marker. Fiskförande bäck.	Olikåldrig lövskog med naturligt ökat inslag av död ved och grövre träd. Begränsat inslag av gran. Bäck med naturligt förlopp och vattenfluktuation. Lövskog med hagmarks-karaktär i norra delen.	-Begränsning av graninväxt. -Fällning av riskträd vid markerad stig. -Ev. åtgärder för att förbättra lekbottnar i bäcken. Återkommande svag gallring/röjning.
4	I den västra delen gammal granskog i nordsluttning med stabilt klimat och intern dynamik med ökande mängd död ved. Barrsumpskogar i anslutning till våtmarken. I den östra delen gammal tallskog på hällmark och något yngre barrblandskog. Inslag av asp i norra delen.	Gammal barrskog med väl utvecklad intern dynamik i granområdet och brandliknande påverkan i tallområdet.	-Fällning av riskträd vid markerad stig. -Utveckling av grov asp gynnas. - Avverkning av riskträd i anslutning till fastigheten Västanberg 13:11.
5	Buffertzonen med 45-årig tallskog och mindre områden med ca 20-årig blandskog. Branter i delen ner mot avdelning 4.	Talldominerad skog med ökande inslag av död ved.	-Naturvårdsanpassad gallring på del av området.

2.3 Anläggningar för friluftsliv

Området används i dag i stor omfattning av skolan i sin verksamhet. För att underlätta användningen av området för skolan och för att göra det enkelt för andra besökare att ta del av områdets karaktärsdrag och upplevelsemöjligheter ska följande anläggningar iordningställas och underhållas.

	Anläggning (se karta)	Bevarandemål och gynnsamt tillstånd	Skötselåtgärder
A	Parkering med vägvisning	Lätt att hitta till parkering och att parkera sitt fordon	-Uppsättning av hänvisningsskyltar -Röjning och justering av ytskikt -Underhåll vid behov
B B	Tre informationsskyltar	Informativa och väl underhållna skyltar	-Framtagning av tryckt skylt -Uppsättning av skyltställ -Underhåll vid behov
C	Slogbod med eldstad och dass	Väl fungerande rast- och samlingsplats	-Renovering/utbyte av slogbod och eldstad -Uppsättning av vedförråd -Underhåll vid behov
D	Två samlingsplatser med sittplats	Väl fungerande samlingsplatser för ca 15 personer vardera	-Iordningställande av två samlingsplatser -Underhåll vid behov
E	Bro över bäcken	Stabil och säker bro med räcke	-Uppsättning av bro -Underhåll vid behov
F	Markerade stigar och gränsmarkering	Väl markerade stigar med diskret men tydlig märkning och vägvisning. Markering av gräns för reservatet.	-Planering av lämplig sträckning -Markering med mörka stolpar och orange markering -Underhåll vid behov

2.4 Uppföljning

För att se hur bevarandemålen nåtts och om skötselåtgärderna har varit relevanta och om kostnaderna står i proportion till resultaten ska uppföljning genomföras.

Uppföljning av genomförda skötselåtgärder.

- Genomförda skötselåtgärder dokumenteras genom anteckningar och fotodokumentation. Strategiska fotopunkter dokumenteras så att fotograferingen kan upprepas vid senare tillfälle.

Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd.

- Uppföljning av reservatets utveckling och effekter av genomförda skötselåtgärder ska ske i samråd med kompetens inom området.
- Växtligheten på den öppna marken inventeras inom tre år och följs upp tio år därefter. Samma metod ska användas vid båda tillfällena.

2.5 Finansiering

Driftskostnad

Löpande skötsel omfattar följande åtgärder:

- Underhåll av parkering, skyltar och markering för gräns och stigar
- Underhåll av slogbod, dass och bro
- Ved till slogbod
- Slätter och/eller bete av öppen mark

Kostnaden för ovanstående skötselåtgärder beräknas till ca. 20.000 kr/år och finansieras av Falu Kommun.

2.6 Kartor

Bilaga: Skötselområden

